vis. Pilkapio PR dalyje, 50 cm gylyje, apie 3 m nuo krašto rastas iš 10-15 cm skersmens iš akmenų sukrautas kiaušinio formos, 1,5 m ilgio ir 1,15 m pločio grindinėlis.

Kapų žymių aptikta pilkapio ŠR dalyje. Netoli pilkapio centro, 55 cm gylyje, rasta antkaklė kūginiais galais ir prie jos žandikaulio fragmentas. 11 cm į ŠR buvo 2 juostinės apyrankės ir prie jų dalis rankos kaulų. Dar už 11 cm ta pačia kryptimi gulėjo kitos 3 apyrankės, o už jų 5 cm nuotolyje - ritinio smeigtuko galvutė. Atrodo, kad čia buvusi palaidota moteris galva į PV, ant krūtinės sudėtomis rankomis.

120 cm nuo šio kapo į ŠR rasta kita antkaklė kūginiais galais ir kiek toliau ta pačia kryptimi 2 juostinės apyrankės. Iš radinių dydžio atrodytų, kad čia buvo vyro kapas. Galbūt šiam kapui priklausė ir siauraašmenis pentinis kirvis, rastas už 1 m nuo apyrankių, bei už 1,5 m nuo apyrankių gulėjęs įmovinis ietigalis. Tačiau šie radiniai galėjo priklausyti ir kitam kapui.

Pilkapio ŠV krašte, 15-20 cm gylyje, rastas pentinis siauraašmenis kirvis, įmovinis ietigalis ir peilis yra, matyti, iš dar vieno suardyto kapo.

Drulėnų pilkapio radiniai - antkaklės kūginiais galais ir ritinis smeigtukas priklauso vėlyviausiems tipams. Nerūpestingai sukrautas pilkapio akmenų vainikas taip pat labiau būdingas vėlesniems amžiams. Todėl Drulėnų pilkapis laikytinas supiltu IV ..., laidoti jame galėjo dar ir V a. pradžioje.

Algimantas Bliujus

EITULIONIŲ PILKAPYNO TYRINĖJIMAI

Trakų istorijos muziejus 1981 m. baigė tirti Eitulionių (Trakų raj., Semeliškių apyl.) pilkapyną. Per pastaruosius 2 sezonus ištirta 11 pilkapių. 1980 m. ištirti pilkapiai Nr. 1, 2,

4, o 1981 m. - pilkapiai Nr. 3, 5, 7, 15, 16, 17, 20, 21. Tyrinėjant paaiškėjo, kad pilkapiais Nr. 15, 16, 17 ir 21 pažymėtos apvalios 3-5 m skersmens kalvelės yra iš dirvos surinktų akmenų krūvos. Nuėmus velėną ir akmenis, buvo aptikta nejudinta žemė.

Pilkapiai Nr. 4 ir 5 buvo greta. Jų skersmuo - 9,5 ir 12 m, aukštis 1,5 ir 1,55 m. Panaši abiejų pilkapių konstrukcija ir kapai. Sampilų paviršių dengė akmenys, sampiluose gausu anglikų, rasta smulkių brūkšniuotu ir lygiu paviršiumi puodų šukių.

Pilkapio Nr. 4 pagrindą juosė akmenų vainikas. Jie krauti viena, o vietomis dviem eilėmis. ŠR vainiko dalyje buvo 3,25 m tarpas. Vainikui naudoti apie 0,4 m ilgio akmenys, krauti ilgosiomis ašimis į pilkapio centrą. Vainiko skersmuo vidinėje pusėje 5,9-6,1 m. Po sampilu, 0,1 m gylio duobėje, iš šonų ir galuose apstatytoje akmenimis, atidengtas suardytas kapas. Vienas greta kito palaidoti 3 ar 4 mirusieji (išlikę tik kojų fragmentai), aukštielninki, galvomis į Š-ŠV, ištiestoje padėtyje. VVU medicinos fakulteto doc. G. Česnys iš surinktų kape dantų nustatė, kad čia, be kitų, buvo palaidoti 16-18 metų jaunuolis ir 10-12 metų vaikas. Jokių įkapių nerasta.

Pilkapio Nr. 5 apatinė sampilo dalis dengta 3-4 akmenų eilėmis, pagrindą juosė dviem aukštais, vietomis (V ir Š dalyje) keliomis eilėmis krautas vainikas. Vainikui naudoti stambūs (0,6-0,7 m ilgio ir 0,4-0,5 m pločio) akmenys, krauti labai kruopščiai, vienas prie kito. Vainiko skersmuo vidinėje akmenų pusėje 7,2 m.

Ant pagrindo 3,4 x 1,8 m dydžio dėmės P dalyje, 0,3 x 0,19 x 0,24 m ovalioje duobutėje rasta smulkių degintinių kauliukų, permaišytų su pelenais. Toliau preparuojant dėmę, 0,2 m žemiau pilkapio pagrindo aptikti suardyti žmonių griaučiai. Duobės P

dalyje išliko dviejų suaugusių žmonių kojų kaulų fragmentai, o duobės krašte prie suaugusiojo kojos - kūdikio kaulai. Tarp suaugusių mirusiųjų aptikti dar vieno vaiko (6-7 metų) kaulų fragmentai. Duobės Š dalis buvo uzversta akmenimis. Po akmenimis rasta dar pavienių kaulų fragmentų. Šalia kairiojo suaugusio mirusiojo griaučių, ten, kur galima spėti buvus jo galvą, rastas nedidelis geležinis įmovinis lauro lapo formos plunksna ietigalis. Tarp kūdikio kaulų rastas balto kvarcinio akmens ritinio formos karoliukas.

Pilkapis Nr. 3 išsiskyrė pailga forma - jo ilgis 14 m, plotis 4,5 m, aukštis - 0,5-0,7 m. Visą jo paviršių dengė akmenys (panaudota apie 900 akmenų). Abiejų kapų duobės pakraščiais apstatytos akmenimis, o jų viršus irgi apdėtas akmenimis. Abu mirusieji palaidoti galva į Š-ŠV. Kape Nr. 1 palaidoto mirusiojo kojas dengė vėlesnis sudeginto žmogaus kapas. Dalis ankstesnio kapo akmeninės dėžės atitverta akmenimis ir susidariusiame 0,5-0,7 m skersmens rate supilti sudegę kaulai. Kape Nr. 2 be kojų ir kaukolės fragmentų, galvos srityje, rastas geležinio dirbinio (greičiausiai ylos) fragmentas.

Įdomus kapas rastas pilkapyje Nr. 1. Ant pilkapio pagrindo, kruopščiai padarytoje akmeninėje 2,7 x 1,1 m dydžio dėžėje, rastos vyrui būdingos įkapės - įmovinis ietigalis, geležinis pentinas su rombiniu išplatėjimu lankelio viduryje ir aukštu spygliu bei neaiškaus geležinio dirbinio fragmentai. Įkapės išdėstytos, tarsi mirusysis būtų buvęs palaidotas galva į Š-ŠV. Kapo duobėje gausu anglukų, bet nerasta nei griaučių liekanų, nei organinės medžiagos pėdsakų. Jis laikytinas simboliniu vyro kapu.

Pilkapyje Nr. 2, savo konstrukcija nesiskiriančiame nuo kitų, buvo aptiktas IV a. pab. - V a. pr. sudegintos moters kapas, įruoštas panašiai, kaip ir nedegintų mirusiųjų - negilioje 1,44

m ilgio ir 0,4 m pločio duobėje. Jos pakraščiai vietomis apstatyti akmenimis - duobės PR gale padėtas vienas akmuo, ŠV gale iš dviejų eilių akmenų sukrautas puslankis, šonuose padėta po kelis akmenis. Sudegę kaulai paskleisti po visą kapo duobę, bet stambiausi surinkti ir supilti į mažą duobutę (0,25 x 0,27 x 0,1 m) kapo duobės ŠV dalyje. Apie šią duobutę buvo sudėtos įkapės: dviejų žiedelinių antsmilkinių fragmentai, šaukštinė antkaklė, pasaginė segė masyviu trikampiu lankeliu, kurio viduryje esąs stačiakampis ir galai puošti raudona emale, geležinė lankinė lenkta kojele segė, dvi rankogalinės apyrankės ir du maži pusrutulio formos žalvariniai spurgeliai. Visos įkapės pabuvojusios ugnyje, sulaužytos arba bent deformuotos.

Greta kapo atidengta netaisyklinga 0,69 x 0,19 x 0,39 m dydžio ir 0,2 m gylio duobė, užpildyta smėliu ir degėsiais. Iš P pusės ją supo 1,36 m ilgio puslankio formos penkių akmenų eilė.

Po pilkapiais Nr. 7 ir 20 pavadintais sampilais 0,6-1 m gylyje išliko storio kultūrinis sluoksnis, kuriame buvo gausu degėsių ir šukių brūkšniuotu bei lygiu paviršiumi. Ant pilkapio Nr. 20 pagrindo po pailgu keturkampiu 2,45 m ilgio, 0,5-0,6 m pločio akmenų grindiniu rastos dvi degėsių krūvelės, o greta vienos iš jų geležinis pentinis siauraašmenis kirvis.

Nors pilkapyno tyrinėjimai ir baigti, bet liko neaišku, kaip datuoti nedegintų mirusiųjų kapus. Pilkapių konstrukcija ir kapų įrengimo įvairumas rodytų, kad čia laidota gana ilgą laiką. Prie mirusiųjų deginimo pereita pamažu. IV a. pab. - V a. pr. pradeda plisti mirusiųjų deginimo paprotys.